

Bijen houden en allergie

Met grote interesse nam ik enige tijd geleden kennis van een artikel in Bijen m.b.t. allergie. Het artikel handelt over het verschijnsel dat er een groot aantal imkers last kreeg van een bijengifallergie. Om de effecten van een dergelijke allergie te onderdrukken werd er gesproken over een hyposensibilisatiekuur, waarbij men immuun wordt gemaakt tegen de verschijnselen van bijensteken d.m.v. een maandelijks injectie.

Ook ik was een van de imkers die na een bijensteek in de problemen kwam en die uit liefde voor de hobby - met in het vooruitzicht - een driejarige, maandelijks behandeling is door blijven imkeren. In het begin zag het er allemaal hoopvol uit, het lichaam reageerde aanvankelijk goed op de behandeling, de zwellingen namen beduidend af en daardoor leek het allemaal goed te gaan. Totdat er heel vroeg in het seizoen een zwerm afkwam, die erg moeilijk zat. Het moeizame scheppen resulteerde in tien bijensteken in diverse ledematen, dwars door beschermende kleding heen. Dit was bijna fataal, zelfs na anderhalf jaar injecties met bijengif, die onder doktersbegeleiding in het ziekenhuis waren verstrekt om het immuunsysteem te activeren. Er was sprake van meerdere ernstige lichamelijke afweerreacties en dankzij het feit dat volgens de Allergoloog 'De natuur mild voor me is geweest' heb ik het overleefd, vervolgens aan een kuur gezet en naar huis gestuurd met de mededeling dat het niet verstandig zou zijn om in de buurt van bijen te komen.

Deze ervaring heeft geleerd dat de gehele kuur welke wordt geadviseerd maar een zeer beperkte bescherming biedt en dat na drie steken de beloofde immunisatie meer fictie is dan realiteit, zonder directe medische maatregelen kan het wel eens heel slecht aflopen. Bijenhouden is voor mij een jongensdroom en een hele boeiende, uitdagende hobby, maar het ziet er naar uit dat ik er nog eens heel hard over moet nadenken en de eerlijkheid gebiedt mij aan te geven dat imkers die blijken allergie te hebben er zeer zeker niet verstandig aan doen om hun hobby voort te zetten. Voor deze groep is en blijft bijenhouden helaas levensgevaarlijk.

Paul Kouwenhoven, Rijswijk.

Leve de geafrikaniseerde bij!

Via dit artikel wil ik een lans breken voor de geafrikaniseerde bij in Brazilië. In het interview met Fred Koster, gepubliceerd in Bijen 4(1): 3-5, komt deze fantastische bij onterecht in een verkeerd daglicht te staan. Koster

stelt dat deze bij de Italiaanse bij binnen de kortste keren verdrong en een grote bedreiging vormt voor de produktie van honing en was in Latijns-Amerika. De bijenteelt in Brazilië wordt echter bedreigd door de ontbossing en niet door de geafrikaniseerde bij. Imkers, die al veertig jaar in het vak zitten, zeggen dat de geafrikaniseerde bij juist de redding is geweest voor de kleinschalige imkerij in Brazilië. Waarom?

Vroeger kon je in Brazilië bijen houden in omgebouwde tomatenkistjes en liet je ze gewoon ergens in het bos staan. Zoeken naar drachtgebieden was dan niet nodig. Zo kon je doorlopend oogsten; wel zo'n 150 kg per volk per jaar! Maar door de ontbossing is de produktiviteit in vijftig jaar tijd gedaald naar zo'n 60 kg per volk. Om dit te bereiken moet men bovendien wel drie keer per jaar verkassen naar nieuwe drachtgebieden en de bijen houden in professionele kasten. Kleinschalige imkers hebben die middelen niet en voor hen was het imkeren een snel aflopende zaak. De Italiaanse- en de Duitse bij hebben niet zo'n groot vliegbereik. Geafrikaniseerde bijen, daarentegen, vliegen harder en verder. Precies wat nodig is in een omgeving waar de drachtgebieden steeds meer versplinterd worden.

Het valt overigens reuze mee met die steeklustigheid van de geafrikaniseerde bij. Alleen de eerste generaties van de kruising tussen de Duitse en de Afrikaanse bij zijn echt gevaarlijk. Duitse bijen zijn tam, maar als ze een keer willen steken, dan doen ze dat heel gericht, bijvoorbeeld net via dat ene gaatje in je overall. De Afrikaanse bij is erg agressief, maar valt niet gericht aan (je hoort ze gewoon afketsen op je beschermkap). De combinatie van deze twee bijensoorten leverde in eerste instantie echt gevaarlijke volken en in de beginjaren van de afrikanisering zijn er dan ook heel veel imkers mee gestopt. De imkers die overbleven hebben zich met vallen en opstaan aangepast aan de geafrikaniseerde bij. Overigens zijn de scherpe kantjes van die agressieve volken er na een paar jaar selecteren wel weer vanaf. En de imkers hebben er dan fijne en produktieve volken aan.

Fred Koster stelt dat de Italiaanse bij verdrongen werd. Maar, in tegenstelling tot de Duitse bij, kruist deze soort helemaal niet met de geafrikaniseerde bij. Braziliaanse imkers grappen wat dat betreft wel eens dat Italiaanse bijen echte 'racisten' zijn. Er zijn in Brazilië wel imkers die nog het geluk hebben om in een bosrijke omgeving te wonen en die zich toeleggen op het imkeren met de Italiaanse bij. Maar de meesten kunnen zich dat niet meer veroorloven. De afrikanisering heeft in eerste instantie wel de honing- en de wasproduktie flink verstoord. Maar dat komt niet omdat er met

de geafrikaniseerde bij niet goed te imkeren is, maar doordat de imkers nog niet voorbereid waren op deze bij. De angst voor miljarden dollars schade aan de land- en tuinbouw in Mexico en Californië komt voort uit xenofobie (vrees voor het vreemde) onder met name de Amerikaanse imkers. Zij financieren zinloze projecten aan de Mexicaanse grens, waarbij verdedigingsgordels van uitsluitend Italiaanse bijen de opmars van de geafrikaniseerde bij zouden moeten stuiten. Zij zouden zich beter kunnen toeleggen op het leren imkeren met deze bij en het op een gerichte wijze introduceren van geselecteerde geafrikaniseerde volken. Dan zouden zij ook snel inzien dat deze bij een aanwinst is voor de imkerij.

J. Geradts, Lelystad

202 Om van leggende werksters af te komen

Een methode om van leggende werkbijen weer gewone werksters te maken en om een koningin dan makkelijk in te voeren.

Van Rob van Hernen uit Hattem ontvingen wij een verslagje over zijn geslaagde proef om van leggende werksters af te komen en het volk weer bereid te krijgen een nieuwe koningin aan te nemen.

Over de reden van zijn proef schrijft hij: 'Omdat ik een hekel heb aan het afkloppen van bijenvolken, eigenlijk een van de meest aanbevolen methodes om nog iets van volken met leggend werksters te maken, heb ik dat probleem vorig jaar eens anders aangepakt. Het was mij reeds bekend dat verenigen in de late herfst maar ook in het vroege voorjaar probleemloos verloopt, als ook het invoeren van een moer in het voorjaar.'

Over het probleem van moerloze volken met leggende werksters: 'Laat je niets wijsmaken, leggende werksters kunnen ook vliegen! Werksters die zich als koningin gedragen vormen juist het probleem omdat zij nooit en te nimmer een koningin zullen aannemen. Tenzij ook bij deze werksters de eierstokken weer inkrimpen en ze hun koninginfeeromonen kwijt raken. Wanneer je een koningin opsluit worden haar eierstokken kleiner omdat ze niet kan leggen.'

Om het probleem op te lossen van leggende werksters in een bijenvolk heeft hij in de afgelopen warme zomer een volk met leggende werksters in een koelcel geplaatst. Rob van Hernen: 'Plotseling zaten ze daar bij 1°C en moesten zij acuut in de wintertros. Ik had liever een iets warmere cel gebruikt, van ongeveer 6°C, maar die was er op dat moment niet. 6°C is voldoende om winterrust af te dwingen. En daarmee een legpauze te

bewerkstelligen, waardoor de eierstokken van de leggende werksters kleiner zouden worden. Zodoende zouden ze hopelijk hun 'koninginnegedrag' kwijtraken. De bedoeling was om de bijen drie dagen in de koelcel te houden. Maar ik vergat ze (sorry) en zo bleven ze nu vijf dagen in de koelcel.'

'De vijfde dag heb ik het volkje 's middags om drie uur uit de koelcel gehaald en ze rechtstreeks naar een andere stand gebracht dan waar ze oorspronkelijk vandaan kwamen. Ik heb daar een leeg kastje gereed gemaakt en de bijen voor de stand afgeklopt. De bijen wilden toen niet afvliegen op de andere kasten. Gedeeltelijk logisch want ze stonden immers op een voor hen vreemde plaats. Anderzijds gedroegen zij zich ook als 'hopeloos moerloos'. De bijen vertoonden onrustig gedrag; zoekend liepen en vlogen ze wat rond. Misschien te vergelijken met het gedrag van een kluitje bijen dat na het scheppen van een zwerm op de tak achterblijft en op zoek gaat naar de koningin. Dat alles was voor mij het bewijs dat mijn theorie klopte, omdat een volk met leggende werksters zich niet 'hopeloos' moerloos gedraagt. Ik heb toen in het lege kastje vijf jonge, onbevuchte moeren gelegd, in kluisjes waarvan het dekseltje was afgelaten. Daarop reageerden de bijen van het afgeklopte volkje direct. Als een zwerm vlogen ze op die kast toe. De moeren werden probleemloos aangenomen, waarna ik deze heb bevrijd.'

Over de afloop van dit experiment vertelt Rob: 'De moer is bevrucht en het volkje heeft naar behoren gefunctioneerd die zomer. Door het verblijf in de koelcel is wel ongeveer 20% van de bijen gestorven. Hierbij wil ik opmerken dat je bij een vrije opstelling buiten niet ziet wat er dan in die dagen dood gaat. Bij een normaal produktievolk gaat er bij een goede dracht in vijf dagen tijd ook al gauw 10% of meer van de bijen dood. Bovendien was het al een klein volkje, dat slechts vijf ramen bezette. Bij een groter volk mogen er theoretisch minder bijen dood gaan bij een plotse linge koude. Bij korter verblijf in de koelcel en bij een iets hogere temperatuur verwacht ik dan ook dat deze sterfte minder zal zijn. Bovendien was de overgang wel heel extreem, van 33°C in de schaduw naar 1°C'.

Effect van het uitzuigen van de wond na een bijensteek

De heer J.H. Vermeulen uit Geertruidenberg vroeg ons of wij ervaring hebben met het uitzuigen van de wond die veroorzaakt wordt door een bijensteek. Er zijn zelfs

apparaatjes in de handel die voor dit doel worden aanbevolen. Als imker weten we dat bijvoorbeeld het opzwellen van de huid na een bijensteek beperkt kan worden door de angel zo snel mogelijk weg te krabben. Ondanks deze snelle reactie krijgen wij toch een kleine hoeveelheid bijengif binnen. Indien u ervaring heeft met het uitzuigen van de wond na een bijensteek, dan wil de redactie dat graag van u horen.

Joop Beetsma

Reactie op 'Nogmaals wintersterfte'

Ik pretendeer niet de 'Steen der Wijzen' te bezitten, maar wil toch trachten de heer Kole het plezier in zijn bijen terug te geven. Zelf heb ik ook te maken gehad met de z.g. verdwijnsiekte en heb daar geen last meer van sinds ik mijn bijen een extraatje mee geef bij het inwinteren. Nadat de zomerhoning in augustus en eventueel de heidehoning in begin september is afgenomen (ik hoef niet alles) maak ik de bijen zo snel mogelijk klaar voor de winterzit. De winterzit brengen de bijen door op twee broedbakken, waarbij in de bovenste bak tien ramen hangen en in de onderbak vier tot zes stuks klimramen. Tijdens het invoeren van ca. twaalf kilo suiker per volk (twee suiker: één water), giet ik per liter suikeroplossing ongeveer 50 cc van een speciaal gebrouwen thee in de suikeroplossing. Deze thee wordt getrokken van gelijke delen gedroogde echte kamille, duizendblad en eikeschors. Deze materialen worden door mij in de zomermaanden verzameld en gedroogd in de zon. De hoeveelheid materiaal die nodig is voor een liter thee komt ongeveer overeen met vier normale theezakjes. Vervolgens wordt in begin oktober nog een stuk nectapol (1/3 pak) onder de dekplank gelegd. Sinds ik deze methode toepas en dat is vanaf het midden der zeventiger jaren heb ik geen wintersterfte meer gehad. Ook mijn imkervrind past dit middel met hetzelfde resultaat toe. Wat precies de werkzame stoffen zijn in dit middel weet ik niet, maar vermoedelijk heeft het te maken met zuur toevoeging als medicijn tegen nosema. Mijn bijen overwinteren in een droge bijenstal met de vliegopening op het zuid-oosten. Als de heer Kole dit middel nog niet heeft beproefd, kan ik hem dit aanbevelen en hoop dat dit bij hem hetzelfde resultaat heeft als het bij mij heeft, met als gevolg veel vreugde in de bijen. Het vinden van echte kamille en duizendblad moet dacht ik geen probleem zijn. Met imkergroet.

W. Oldenkamp, Beilen

Fusie honingverpakkers uit noorden en zuiden leidt tot krachtenbundeling

De heer C.F. Vries namens Honingzemerij Pieterburen en de heer H.J. van Laarhoven namens Het Zuiden, honingproducent en verpakker uit Bostel, hebben 12 april j.l. de fusie tussen beide bedrijven officieel bekend gemaakt. Hiermee is de grootste organisatie op het gebied van honingverwerking en honingverpakking van het land ontstaan. Het nieuwe bedrijf werkt onder de naam 'Het Zuiden'.

Beide bedrijven worden al sinds jaar en dag gerekend tot de top 3 van Nederlandse honingleveranciers. De activiteiten richten zich op inkoop, productie, verwerking en verkoop van honing onder eigen merk.

Behalve aan speciaalzaken in het segment van natuurvoedingsmiddelen wordt honing geleverd aan grote afnemers in de levensmiddelenbranche, zoals bijvoorbeeld Albert Heijn, Schuitema en Unigro. Beide soorten afnemers stellen zeer hoge eisen aan de kwaliteit van de honing.

Kwaliteit is ook een van de belangrijkste redenen geweest om de krachten te bundelen. Voormalig eigenaar van Honingzemerij Pieterburen en huidige commercieel directeur Vries: 'Door gebruik te maken van elkaars expertise en 'know how' ben je sterker op de markt, kun je in algemene zin beter voldoen aan de eisen van de klanten. Geheel conform de almaar strenger wordende milieu-eisen voor de verpakkingsindustrie.